

Фрагменти із Майстер-класів

записані
на магнітофонну стрічку

Я зупинив імпровізацію на темі Шпоньки. Вона була різною, вона ніби вибухала. Там була ситуація, яка себе заявила дуже цікаво. Я відчув, що цю ситуацію можна було геніально розвинути. Мені здається, що ви заторкнули цікавий момент у цьому Шпонці — це чистісінький Кафка.

І ще одна річ — почуття перспективи і почуття реального простору і часу. Бо перспектива ніби включає простір і час. Треба володіти собою, давати собі раду в цьому просторі. Оця присутність — її вистачає на всіх. Заповнення простору залежить від вашої концентрації енергії. Це не є проста справа — заповнити простір. Його можна брати більш щільним способом, фанатично концентруючись на ідеї, на тому, що ви робите, наділяючи об'єкт ідеєю. І ще ви повинні відчувати потребу заповнити простір собою. Тому що є зони, які незаповнені, і це шкода. Це означає, що ви повинні вибудовувати перспективу і дбати про свою енергетичну густоту. Щоб вона не тільки була спрямована потоком, а щоб цей потік розширився. Не обов'язково стояти лицем до глядача, ви можете стояти так чи інакше, ви можете бути на підвіконні, в самому куточку, ви можете сховатися за глядачів, але ця перспектива тоді заповнить весь зал. Не обов'язковим є ваше місцезнаходження тут, це перспектива енергії, як ви її радієте, емануєте з себе. Тобто, коли ви хочете працювати з таким матеріалом, з такого виду енергією, ви повинні це вміти, бо то не є просто політ творчої фантазії — треба задовольняти технічні вимоги. А технічні вимоги є складні. Якщо я музикант, скажімо, то мушу думати, як акустично заповнити всю кімнату. Тобто, потрібно знайти місце для рояля, щоб він рівномірно заповнював цей зал. Така сама історія з нашим інструментом. Треба ставитись до цих пошуків трохи механістично. Наш організм є інструмент.

Треба не забувати, що ми співдіємо з хаосом. Ми вертаємося до первісної нашої теми — ми працюємо з хаосом. Відкидаємо логіку і беремо як предмет розгляду — хаос, спонтанність. Мене цікавить не ваша підготовка, те, що ви вивчили напам'ять ваш текст, декілька танцювальних па, якісь фігури. Мене це зовсім не цікавить. Звичайно, я буду вітати, якщо хтось щось робить професійно, я люблю професійних людей. Але мене цікавить ваша спонтанна, первинна реакція щодо невідомості. Як ви розгублюєтесь. Як ви виходите з цієї позиції. Чи у вас залишається осад прострації. Чи ви вийшли із хаосу у стані негачії, переговорів. Я думаю, що ідеальний момент — вести переговори з цим. Що робити з ним, щоб не образити (тому що він дуже ображається, цей хаос), пробувати так, щоб він вам не завдав шкоди. Його треба підкупити, його треба підлестити, його треба навіть часом обманути. Це є дуже хитра робота на невидимому рівні. Ви розумієте, що я маю на увазі? Коли об'єктивізується щось таке, що є

у вас всередині, ваша психіка. Ви працюєте з вашим психо-фізичним апаратом, якби на-впроти нього, відділяючи свою первинну на-пругу. Коли ми пробуємо щось робити з ха-осом, то, звичайно, ми впадаємо в ті самі кліше — де мій голос, де мої руки. Але ж то не тільки голос, руки, тут є стільки нюансів! Таких нюансів, які ми повинні зачепити. Це розвідка, така мандрівка у хаос, у ліс, де на вас чигає безліч небезпек. І тут є гра, азарт-на гра. Я вбачаю азарт у цьому. Ви повинні виховувати в собі такий азарт, сміливість. Треба часом атакувати, часом хитрувати, щоб вести ці переговори.

Отже, тепер я ще хотів сказати щодо нашої імпровізації. Ми завтра будемо продовжувати вибудову композиції. Те, що ми сьогодні почали, мабуть, увійде у більш-менш відому історію. Ми будемо читати тексти хором, імпровізувати ритмічні нюанси і так далі. Ми спробуємо. Це цікаві речі. І будемо якийсь час робити кілька таких шкідів, таких етюдів на теми сновидінь з хутора, з цього села, з цього племені, з жіночого, з чоловічого нача-ла в сонній ситуації, з якогось пророчого сну і так далі. Ще раз прошу вас, якщо є момен-ти нерозуміння, прошу запитувати мене десь наодинці. Тепер щодо композиції. Ставтесь до неї як до абстрактного живопису, як до вільної композиції, яка тільки до певної міри вимагає фіксації.

Ми беремо композицію, яка не має зв'язків всередині. Приймайте її, як сон. Це є загар-тування вашої натури перед важким випро-буванням. Пробуйте. Дуже важливо, щоб у гру з абстракцією ви включали реальність, яка є саме тепер. Тут і тепер.

Необхідно цей рівень театральної дійсності включити у вашу присутність на майданчику. Мені дуже хотілося, щоб був аспект режи-серської натури. Будьте режисером самому собі, режисером своїх друзів. Тому що вини-кає такий зв'язок у нашій праці, коли, не со-ромлячись, ми можемо запрошувати кого завгодно у свій сон, у свою конструкцію. Ду-же добре, якщо ви вмієте почуватися зруч-но. Мені тоді стає набагато цікавіше.

Не беріть цю композицію як кінцевий ре-зультат. Візьміть це як процес, коли в пер-спективі через мандрівку можна уявити якийсь твір. Наша робота є сировиною для нього. Звичайно, це вже на 65-90 відсотків оформленого хаосу. Його так багато, і ми такі безпечні у співдії з ним. Воно по-різно-му: часом хаосу було менше, а порядку більше. Але треба так будувати артистичну ситуацію, щоб вона у вас відклалася всере-дині.

Треба іноді займатися профілактикою. Ко-пошити там, де глибше, куди нам немає ча-су часто заглядати, і від цього у ваших гли-бинах все спутане. Не бійтеся, якщо ви там трохи зачепите, — від цього не збоже-волієте. Потрібно час від часу ці бур'яни, цей садок, цей хаос виполювати, підпушу-вати, щоб потім почався процес росту. Тре-ба гратися з цією невідомістю, жити з нею і

бути з нею на «ти».

Мені цікаво було вас спостерігати. Я не хо-чу, щоб ви думали, що я вас оцінюю, та ще якось критично. Тут не може бути ніякої оцінки. Іде чистісінької води «кухня», коли ми просто пробуємо. Ситуація на трену-вальному майданчику поки що дика, дріму-ча. Але ми повинні приборкувати цю звіри-ну. Ми повинні час від часу викидати ці шлаки. Можна почути: «Ну, в цьому немає композиції...» Ми ввійшли в цей ландшафт, і треба в ньому вивчити всі стежки, ходити ними із заплученими очима. Коли маєш справу з «магічним реалізмом», з якимись уявними речами, тоді треба пірнати в ці не-зручні нетрі. Треба цю піллюлю проковтнути. Це дуже інтимний процес. Тут не може бу-ти поганого або доброго. Це дружна праця, в якій ви маєте ставитись один до одного дуже толерантно.

Хочу, щоб ви ще раз затямили: немає ієрархії цінностей в цій ситуації, а є тільки дорога.

Думайте про геометризм, про трикутники, про квадрати.

Реалістичний матеріал настільки баналь-ний, звичний. Щоб добути з нього чистий спирт, чистий продукт, має статися транс-формація. Не треба замикатися у видимо-му, треба залучити потойбічний світ, який постійно діє, впливає на світ тутешній. Звідси ця геометрична перспектива. Да-вайте станемо на якийсь час живописцями-абстракціоністами.

■ Григорій Гладій.
Робочий момент вистави.

